

UCHWAŁA Nr 16/26/X
NACZELNEJ RADY LEKARSKIEJ
z dnia 12 czerwca 2026 r.

w sprawie ustanowienia roku 2027 Rokiem gen. prof. Karola Kaczkowskiego

Na podstawie art. 5 pkt 13 w zw. z art. 39 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 roku o izbach lekarskich (Dz. U. z 2021 r. poz. 1342) uchwała się, co następuje:

§ 1.

Ustanawia się rok 2027 w Samorządzie Lekarskim Rokiem gen. prof. Karola Kaczkowskiego.

§ 2.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Uzasadnienie

Karol Kaczkowski (1797–1867) był lekarzem, epidemiologiem i organizatorem wojskowej służby zdrowia, który po ukończeniu studiów na Uniwersytecie Wileńskim i uzyskaniu doktoratu w 1821 roku objął następnie kierownictwo Kliniki Terapeutycznej Uniwersytetu Warszawskiego.

Konsekwentnie promował szczepienia przeciw ospie, akcentując ich znaczenie populacyjne. Prowadził liczne publiczne wykłady dla młodzieży i mieszkańców miast, a opracowane treści porządkował w publikacjach wielotomowych i artykułach. Jako lekarz i nauczyciel budował kulturę praktycznej obserwacji, raportowania przypadków i wyciągania wniosków organizacyjnych, co przekładało się na standardy pracy w szpitalach i lazaretach, w tym na procedury izolacji, czystości, dezynfekcji i nadzoru nad wodą oraz odpadami medycznymi.

Już na wczesnym etapie kariery opracował także autorski program nauczania higieny w szkołach publicznych, zatytułowany „Plan lekcji higieny, czyli nauki zachowania zdrowia mającej się wyklądać po szkołach publicznych”, w którym postulował wprowadzenie nauki o zdrowiu na wszystkich etapach kształcenia. Zwracał szczególną uwagę na podstawy anatomii, konieczność szczepień przeciw ospie oraz zasady higieny osobistej, w tym częste kąpiele, a także podkreślał znaczenie aktywności fizycznej, rekomendując gimnastykę, i codzienne spacerowanie.

W 1829 roku wydał czterotomowy „Dziennik podróży do Krymu odbytej przez Karola Kaczkowskiego Dra med.”, a w 1831 roku pracę „O używaniu preparatów chloru przeciw zarazom i szkodliwym wyziewom”, w której w sposób komunikatywny i naukowy przedstawił metody odkażania. Później publikował także mniejsze prace, takie jak „O wpływach ciała i umysłu na zdrowie ludzkie” oraz „O przepisach wychowania w wieku niemowlęcym, dziecięcym i młodzieńczym”.

Największe zasługi praktyczne Kaczkowski oddał w czasie powstania listopadowego. W lutym 1831 roku został Naczelnym Lekarzem Wojska Polskiego i zajął się organizacją dowództwa wojskowej służby zdrowia, szpitali oraz batalionowych punktów opatrunkowych. Podczas batalii pod Olszynką Grochowską wprowadził bezpośrednio na pola bitew instytucję brankardierów (noszowych), rozlokował siedem ruchomych ambulansów, zaś na Pradze już w obrębie fortyfikacji, w budynkach murowanych pięć szpitali etapowych, co umożliwiało natychmiastowe udzielanie pomocy i ewakuację rannych do zaplecza szpitalnego.

Gdy w 1831 roku w Warszawie pojawiła się cholera, zareagował natychmiast, przygotowując instrukcje postępowania oraz tworząc wyspecjalizowane szpitale w Mieni i w Warszawie, a także wprowadzając dozory sanitarne w jednostkach wojskowych, co ograniczało szerzenie się zakażeń. Kładł nacisk na wyodrębnianie chorych, utrzymanie kordonów sanitarnych, kontrolę jakości wody, czystość izolatek oraz reżim pracy personelu, dzięki czemu praktycznie zastosował nowoczesne na owe czasy zasady epidemiologii i zdrowia publicznego.

Za swoje działania został odznaczony Złotym Krzyżem Virtuti Militari.

Jako pionier stosowania środków chemicznych w zapobieganiu szerzeniu się chorób zakaźnych propagował odkażanie pomieszczeń szpitalnych, rąk personelu medycznego oraz ciał zmarłych za pomocą preparatów na bazie chloru. Oprócz zaleceń *stricte* sanitarnych Karol Kaczkowski kładł również nacisk na ograniczenie paniki na polach bitwy i pozytywne podejście – według niego dobra i szybka pomoc lekarska na polu walki wpływa na podtrzymanie ducha żołnierzy.

Po klęsce powstania Kaczkowski był zmuszony do emigracji i narażony na szykany władz carskich, a jednocześnie kontynuował praktykę oraz działalność naukowo-dydaktyczną we Lwowie, w Żytomierzu i podczas przymusowych przeniesień.

Dziedzictwo Kaczkowskiego obejmuje trwałe podniesienie rangi medycyny zapobiegawczej i epidemiologii w Polsce XIX wieku, instytucjonalne uporządkowanie lecznictwa wojskowego w warunkach zagrożeń epidemicznych oraz popularyzację nowoczesnych, jak na jego czasy, zasad higieny, szczepień i aktywności fizycznej. Jego prace i inicjatywy łączyły myślenie kliniczne z zarządzaniem systemem opieki (również tym w trakcie działań wojennych) i edukacją zdrowotną społeczeństwa, ustanawiając wzorzec lekarza-innowatora, który widzi w profilaktyce fundament skutecznej medycyny. Nie można także zapomnieć o jego roli, jako pioniera medycyny ratunkowej.

Naczelna Rada Lekarska, w uznaniu Jego wybitnych zasług, ogłasza rok 2027 Rokiem gen. prof. Karola Kaczkowskiego.

SEKRETARZ

Piotr Winciunas

PREZES

Łukasz Jankowski